

Wiad. entomol.	17 (1): 13-20	Poznań 1998
----------------	---------------	-------------

Żuki (*Coleoptera: Scarabaeoidea*) Poleskiego Parku Narodowego

Scarabs (*Coleoptera: Scarabaeoidea*) of the Poleski National Park

MAREK BUNALSKI¹, WIESŁAW PIOTROWSKI²

¹Katedra Entomologii AR, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań

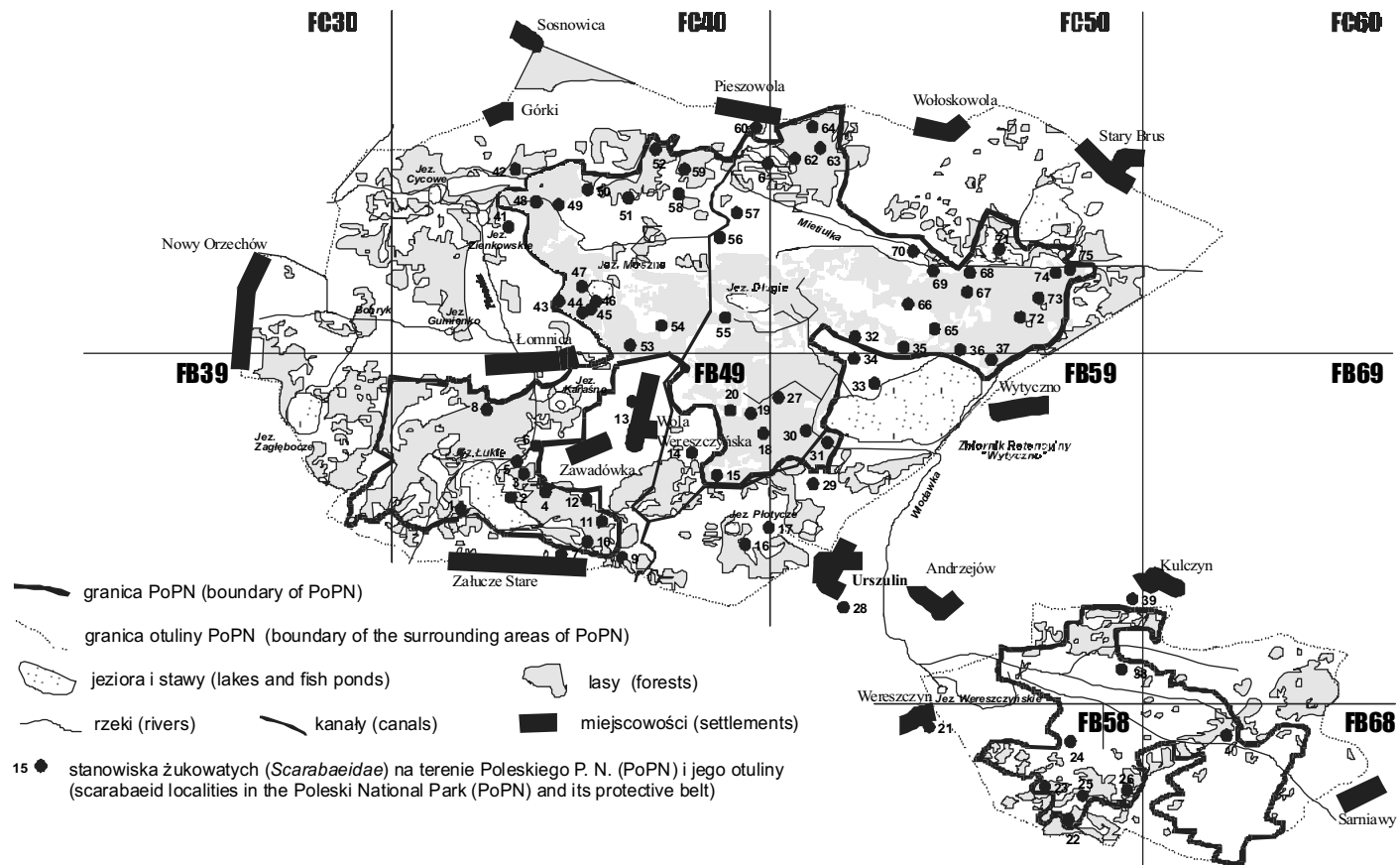
²Poleski Park Narodowy, ul. Chełmska 7, 22-234 Urszulin

ABSTRACT: During the inventory of the fauna of the Poleski National Park (eastern Poland) in 1994–1997, 49 species of the superfamily *Scarabaeoidea* were collected at 75 localities: 5 species of *Geotrupidae*, 40 of *Scarabaeidae* s. lat., 3 of *Lucanidae* and 1 of *Trogidae*.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Scarabaeoidea*, E Poland, Poleski National Park, faunistic inventory.

Polesie Podlaskie jest krainą geograficzną położoną w środkowo-wschodniej części Polski. Od północy graniczy z Podlasiem, od południa z Wyżyną Lubelską, od zachodu z Małym Mazowszem, a od wschodu z Polesiem Brzeskim i Wołyńskim. Najmniej gospodarczo przekształconym, a przy tym najlepiej przyrodniczo zachowanym obszarem jest leżąca w jego południowej części Równina Łęczyńsko-Włodawska. W roku 1990 utworzono na niej Poleski Park Narodowy (PoPN), powiększony w 1994 roku do obecnego rozmiaru około 10 000 ha.

Obszar PoPN posiada charakter pradawnej, zatorfionej doliny rzecznej, przebiegającej południkowo. Jest on ograniczony od północy wzniesieniem moreny czołowej zlodowacenia środkowopolskiego – Garbem Włodawskim, od południa zaś wzniesieniem Pagórów Chełmskich (KONDRACKI, 1994). W centrum doliny znajduje się kilka niewielkich, kredowych wznie-

Ryc. (Fig.). Szkic terenu badań (map of the study area).

sień o wysokości nieco ponad 180 m n.p.m. Większą część obszaru stanowią równoległe doliny torfowe, wznoszące się do poziomu 170 m n.p.m., urozmaicone kilkoma jeziorami i całą masą drobnych zbiorników wodnych (stawy i torfianki).

Największą powierzchnię zajmują torfowiska przejściowe i niskie, w tym węglanowe oraz, na znacznie mniejszym obszarze, torfowiska wysokie typu kontynentalnego. W większości zarośnięte są one bagiennymi zespołami zaroślowo-leśnymi (*Salicetum pentandro-cinereae*, *Betuleum pubescentis*, *Vaccinio ulginosi-Pinetum* i *Carici elongatae-Alnetum*). Bezleśne torfowiska porastają natomiast głównie zespoły roślinne z grupy *Magnocaricion* i *Molinietalia*. Część torfowisk, po ich wcześniejszym odwodnieniu, zamieniono na łąki i pastwiska. Znacznie mniejszą powierzchnię w stosunku do obszaru równin torfowych zajmują piaszczyste równiny sandrowe. Równiny te pokrywają przede wszystkim leśne zespoły borowe (z grupy *Dicrano-Pinion*) oraz na bardziej żyznych ich fragmentach grądy (*Quercetea robori-Petraeae* i *Tilio-Carpinetum*). Szczegółowa charakterystyka florystyczna znajduje się w pracach FIJAŁKOWSKIEGO (1959, 1971, 1989).

Chrząższe z nadrodziny żuków (*Coleoptera: Scarabaeoidea*) występujące na terenie Polesia nie były dotychczas przedmiotem badań faunistycznych i brak jest o nich jakichkolwiek danych (PIOTROWSKI, 1994). Dopiero ostatnie badania (BUNALSKI, w przygot.) przyczyniły się do wypełnienia tej luki, rzucając nieco światła na najciekawsze przyrodniczo tereny tego regionu.

Materiał stanowiący przedmiot niniejszej pracy zgromadzono w trakcie prac inwentaryzacyjnych fauny Poleskiego Parku Narodowego, prowadzonych w latach 1994–1997. Chrząższe odławiano metodą „na upatrzonego”, w pułapki ziemne Barbera, metodą czerpakową, na przynętę świetlną, oraz przeglądając odchody zwierzęce. Łącznie pobrano próby z 75-ciu stanowisk położonych na terenie PoPN i w jego otulinie. Poniżej przedstawiono wykaz stanowisk badawczych zgodnie z numeracją przyjętą w tabeli (Tab.) i na mapce (Ryc.), z rozbiciem na kwadraty siatki UTM 10 × 10 km.

FB49

1. PoPN, Deszczytno, oddz. 246
2. PoPN, Rybakówka przy jez. Łukie, oddz. 255
3. PoPN, Bagno Sławy, ad Zawadówka, oddz. 243
4. PoPN, Bagno Sławy, ad Zawadówka, oddz. 242
5. PoPN, Bagno Orłów, oddz. 234
6. PoPN, Bagno Orłów, ad Zawadówka, oddz. 233
7. PoPN, Blizienki, ad Łomnica, oddz. 212
8. Załucze Stare, wieś
9. PoPN, Załucze Stare, oddz. 264

10. PoPN, Bagno Sławy, ad Załucze Stare, oddz. 262
11. PoPN, Bagno Sławy, ad Załucze Nowe, oddz. 260
12. PoPN, Bagno Sławy, ad Załucze Stare, oddz. 241
13. PoPN, Wola Wereszczyńska, oddz. 265
14. Babsk, wieś
15. PoPN, Babsk, oddz. 200
16. Wiązowiec, las koło jez. Płotycze
17. Wiązowiec, pola
18. PoPN, Las Brzeziny, oddz. 192
19. PoPN, Olszowo, oddz. 183
20. PoPN, Olszowo, oddz. 184

FB58

21. Wereszczyn
22. PoPN, Bagno Bubnów, ad Wielkopole, oddz. 373
23. PoPN, Bagno Bubnów, ad Wielkopole, oddz. 370
24. PoPN, Bagno Bubnów, ad Sękowo, oddz. 351
25. PoPN, Bagno Bubnów, Las Czemernik, oddz. 372
26. PoPN, Bagno Bubnów, Las Czemernik, oddz. 358

FB59

27. PoPN, Olszowo, oddz. 184
28. PoPN, Urszulin, oddz. 266
29. Michałowska Grobelka
30. PoPN, uroczysko „Kochanowskie”, oddz. 191
31. PoPN, uroczysko „Kochanowskie”, oddz. 195
32. PoPN, Wólka Wytycka, oddz. 149
33. Wólka Wytycka, grobla jez. Wytyckiego
34. Wólka Wytycka, wieś
35. PoPN, Wólka Wytycka, oddz. 146
36. PoPN, Łowiszów, oddz. 145
37. PoPN, Łowiszów, oddz. 144
38. PoPN, Bagno Bubnów, ad Pikulawka, oddz. 314
39. PoPN, Kulczyn, oddz. 301

FB68

40. PoPN, Bagno Staw, ad Wojciechów, oddz. 309

FC40

41. Zienki
42. Las Krynica, ad Górki
43. PoPN, Las Bagno, oddz.140

44. PoPN, Las Bagno, oddz.139
45. PoPN, Las Bagno, oddz.138
46. PoPN, jez. Moszne, spleja, oddz. 138
47. PoPN, jez. Moszne, oddz. 100
48. PoPN, uroczysko „Szwedzka Mogiła”, oddz. 33
49. PoPN, Ciek Zienkowski, oddz. 30
50. PoPN, Zbójno, oddz. 28
51. PoPN, Zbójno, oddz. 27
52. PoPN, Zbójno, oddz. 17
53. PoPN, Wola Wereszczyńska, oddz. 170
54. PoPN, Kolonia Wola Wereszczyńska, szkółka leśna, oddz. 159
55. PoPN, Grąd, ad jez. Długie, oddz. 155
56. PoPN, Lipniak, oddz. 88
57. PoPN, Łąka Pociągi, oddz. 68
58. PoPN, Łąka Pociągi, oddz. 45
59. PoPN, urzoczysko „Pohorylec”, oddz. 15
60. Pieszowola, park podworski

FC50

61. PoPN, Staw Głęboki, grobla, oddz. 8
62. PoPN, Pieszowola, oddz. 8
63. PoPN, uroczysko „Dobry Las”, ad Pieszowola, oddz. 6
64. PoPN, uroczysko „Dobry Las”, ad Pieszowola, oddz. 2
65. PoPN, Durne Bagno, oddz. 121
66. PoPN, Durne Bagno, oddz. 122
67. PoPN, Bagno Bieleckie, oddz. 110
68. PoPN, Łowiszów, oddz. 59
69. PoPN, Nowiny, oddz. 37
70. PoPN, Łąki Ochoża, ad Nowiny, oddz. 37
71. PoPN, Staw Perkoz, oddz. 36
72. PoPN, Łowiszów, oddz. 115
73. PoPN, Łowiszów, oddz. 105
74. PoPN, Mietiułka, oddz. 53
75. PoPN, Mietiułka, oddz. 52

Zgromadzony materiał obejmuje 49 gatunków z nadrodziny żuków (*Scarabaeoidea*), w tym: 5 gatunków z rodziny żukowatych (*Geotrupidae*), 40 – z rodziny poświętnikowatych (*Scarabaeidae* – sensu lato), 3 – jelonkowatych (*Lucanidae*) i 1 gatunek modzelatkowatych (*Trogidae*). Szczegółowy wykaz stwierdzonych gatunków wraz z numerami stanowisk przedstawia tabela (Tab.).

Materiały dowodowe znajdują się w większości w zbiorach Poleskiego Parku Narodowego.

Autorzy pragną w tym miejscu podziękować dr Bernardowi STAŃCOWI, mgr Pawłowi BUCZYŃSKIEMU i mgr Robertowi ROZWAŁCE (Zakład Zoologii UMCS w Lublinie), mgr Izabeli HAJDAMOWICZ (Zakład Zoologii WSRiP w Siedlcach) oraz leśn. Markowi HOŁOWIŃSKIEMU (L-ctwo Macoszyn) za udostępnienie części materiałów użytych w niniejszym opracowaniu

Tab. Wykaz stwierdzonych gatunków i ich stanowiska

Tab. List of recorded species and their localities

Gatunek (Species)	Numery stanowisk* (Numbers of localities)*
1	2
GEOTRUPIDAE	
<i>Odonteus armiger</i> (SCOP.)	24
<i>Anoplotrupes stercorosus</i> (HARTM.)	10, 32, 36, 44, 48, 55, 63, 66, 67
<i>Geotrupes spiniger</i> (MARSH.)	18, 19, 38, 52
<i>Geotrupes stercorarius</i> (L.)	6, 18, 37, 46, 48, 49, 50, 63, 65
<i>Trypocopris vernalis</i> (L.)	30, 37, 67
SCARABAEIDAE (sensu lato)	
<i>Copris lunaris</i> (L.)	9, 17, 28, 39, 51
<i>Onthophagus coenobita</i> (HERBST)	13, 29, 75
<i>Onthophagus fracticornis</i> (PREYSSL.)	53
<i>Onthophagus nuchicornis</i> (L.)	2, 10, 11, 14, 24, 29, 36, 38, 45, 49, 51, 59, 64
<i>Onthophagus ovatus</i> (L.)	23
<i>Onthophagus similis</i> (SCR.)	15, 24, 38, 45, 69
<i>Onthophagus taurus</i> (SCHREB.)	4, 10, 36, 38, 40, 58, 69
<i>Aphodius ater</i> (DE GEER)	38
<i>Aphodius distinctus</i> (MÜLL.)	1, 8, 14, 23, 26, 28, 29, 36, 38, 48, 57, 62, 64, 70
<i>Aphodius erraticus</i> (L.)	10, 33, 36, 40
<i>Aphodius fimetarius</i> (L.)	1, 23, 24, 26, 33, 36, 38, 47, 48, 55, 64
<i>Aphodius fossor</i> (L.)	10, 24, 38
<i>Aphodius granarius</i> (L.)	1, 29
<i>Aphodius haemorrhoidalis</i> (L.)	19, 24, 38, 40
<i>Aphodius ictericus</i> (LEICH.)	29
<i>Aphodius paracoenosus</i> BALTH. et HRUB	1

1	2
<i>Aphodius plagiatus</i> (L.)	4
<i>Aphodius prodromus</i> (BRAHM)	1, 7, 8, 22, 29, 33, 38, 57, 60, 64, 70
<i>Aphodius pusillus</i> (HERBST)	38
<i>Aphodius rufipes</i> (L.)	4, 19, 38
<i>Aphodius rufus</i> (MOLL)	3, 24, 38, 46, 49, 64
<i>Aphodius sordidus</i> (F.)	1, 3, 24, 38, 46, 49
<i>Aphodius sphacelatus</i> (PANZ.)	1, 33, 38
<i>Aphodius subterraneus</i> (L.)	1, 10, 29, 33, 36, 38, 40, 70
<i>Maladera holosericea</i> (SCOP.)	1, 5, 9, 28, 36, 40, 56, 62, 64, 70
<i>Serica brunna</i> (L.)	10, 37
<i>Amphimallon solstitiale</i> (L.)	3, 15, 21, 28, 34, 37, 38, 56, 61
<i>Melolontha hippocastani</i> F.	28
<i>Melolontha melolontha</i> (L.)	9, 10, 19, 22, 28, 36, 38, 53, 61, 63, 71, 73
<i>Polyphylla fullo</i> (L.)	73, 74
<i>Hoplia graminicola</i> (F.)	9, 10, 15, 38, 43, 61
<i>Hoplia philanthus</i> (FUESSL.)	2, 6, 43, 61
<i>Chaetopteroptia segetum</i> (HERBST)	9, 15, 43, 55, 70
<i>Anomala dubia</i> (SCOP.)	2, 8, 10, 31, 37, 48, 54, 61
<i>Phyllopertha horticola</i> (L.)	9, 15, 29, 37, 55, 61
<i>Oryctes nasicornis polonicus</i> MINK	16, 28, 41, 42, 60
<i>Valgus hemipterus</i> (L.)	2, 9, 15, 22, 28, 29, 31, 35, 37, 59, 63
<i>Tropinota hirta</i> (PODA)	10, 31, 54, 63
<i>Cetonia aurata</i> (L.)	9, 10, 23, 27, 38, 40, 54, 63, 68, 71
<i>Netocia cuprea metallica</i> (HERBST)	2, 9, 15, 20, 35, 44, 54, 55, 63, 70
LUCANIDAE	
<i>Dorcus parallelipedus</i> (L.)	28, 72
<i>Platycerus caraboides</i> (L.)	12, 25, 30, 55, 63
<i>Sinodendron cylindricum</i> (L.)	63
TROGIDAE	
<i>Trox sabulosus</i> (L.)	8, 29, 36

*Liczby odpowiadają numerom stanowisk na mapce (Ryc.) oraz w tekście.

*Numbers correspond to the locality numbers on the map (Fig.) and in the text.

SUMMARY

Polesie is a geographic region located in the eastern part of Poland. Rownina Łęczyńsko-Włodawska is its part, the least transformed by human economic activities; in 1990 the Poleski National Park was established there, and in 1994 it was increased by 10,000 ha. The area is an ancient, longitudinally situated, peat-bearing river valley.

Beetles of the superfamily *Scarabaeoidea* in the Poleski National Park were not previously studied faunistically and there were no data on their occurrence in that area. The materials were collected within the faunistic inventory in 1994–1997. Samples were taken from 75 localities in the park and its protective belt.

The material includes 49 species of the superfamily *Scarabaeoidea*: 5 species of *Geotrupidae*, 40 of *Scarabaeidae* s. lat., 3 of *Lucanidae* and 1 of *Trogidae*. A detailed list of the species, with locality numbers, is presented in the table (Tab.).

PIŚMIENNICTWO

- BUNALSKI M., [w przygot.]: Żuki (*Coleoptera: Scarabaeoidea*) Sobiborskiego Parku Krajo-
brazowego.
- FIJAŁKOWSKI D., 1959: Szata roślinna jezior łęczyńsko-włodawskich i otaczających je tor-
fowisk. *Annls Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sec. B.*, **14**, 3: 131-206.
- FIJAŁKOWSKI D., 1971: Charakterystyka geobotaniczna kompleksu wodno-torfowiskowe-
go koło Wytyczna w woj. Lubelskim. *Folia Soc. Lubl., sec. B*, **11**: 3-10.
- FIJAŁKOWSKI D., 1989: Szata roślinna, walory florystyczne i fitosocjologiczne. [W:] Poleski
Park Narodowy, dokumentacja naukowa. IGPIK, TWWP w Lublinie: 62-68.
- KONDRACKI J., 1994: *Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne*. PWN, War-
szawa. 339 ss.
- PIOTROWSKI W., 1994: Wykaz fauny Poleskiego Parku Narodowego. *Parki nar. Rez.*
przyr., **13**, 1: 47-61.